

Hiểu đúng về sai phạm của sàn giao dịch muaban24.vn

NGUYỄN THỊ MINH HUYỀN

Ngày 31/12/2010, Bộ Công Thương ban hành Thông tư số 46/2010/TT-BCT quy định về quản lý hoạt động của các website TMĐT (TMĐT) bán hàng hóa hoặc cung cấp dịch vụ. Theo quy định tại Thông tư này, các thương nhân, tổ chức là bên thứ ba được gọi chung là đơn vị cung cấp dịch vụ sàn giao dịch TMĐT và phải tiến hành đăng ký với Bộ Công Thương. Cục TMĐT và Công nghệ thông tin (TMĐT và CNTT) được giao thực hiện việc xác nhận đăng ký sàn giao dịch TMĐT.

Xác nhận đăng ký không xác nhận uy tín

Hiện nay, các hình thức kinh doanh qua website TMĐT đang phát triển mạnh. Bên cạnh việc nhiều doanh nghiệp tự mở website để tiếp thị và bổ sung thêm một kênh phân phối cho hàng hóa, dịch vụ của chính mình, thì nhiều doanh nghiệp lại lựa chọn hình thức tham gia những website sẵn có của một bên thứ ba để tiến hành hoạt động bán hàng. Những website có chức năng như một chợ ảo hay sàn giao dịch TMĐT này được tổ chức theo nhiều mô hình khá đa dạng, như website mua theo nhóm, chợ điện tử, rao vặt, diễn đàn, kênh mua sắm trên các mạng xã hội, sàn bắt đầu sản phẩm...

Điểm chung lớn nhất của những website dạng này là cung cấp một không gian mở trên môi trường trực tuyến để người mua và người bán gặp gỡ, kết nối nhu cầu và tiến hành giao dịch. Trong những giao dịch đó, đơn vị chủ sở hữu website chỉ đóng vai trò bên thứ ba, cung cấp hạ tầng chứ không trực tiếp tham gia vào các nội dung giao dịch giữa người mua và người bán.

Theo định nghĩa tại Khoản 2, Điều 2 Thông tư 46/2010/TT-BCT:

“sàn giao dịch TMĐT là website TMĐT cho phép các thương nhân, tổ chức, cá nhân không phải chủ sở hữu, hoặc người quản lý website có thể tiến hành bán hàng hóa hoặc cung ứng dịch vụ trên đó”. Thực tiễn cho thấy, các website cung cấp dịch vụ sàn giao dịch TMĐT có nhiều mô hình kinh doanh và cách thức tổ chức hoạt động khá đa dạng. Phổ biến nhất hiện nay là các mô hình sau:

- Sàn giao dịch điện tử được tổ chức theo mô hình trung tâm thương mại hoặc chợ điện tử, nơi các thành viên được mở “gian hàng ảo” và có quyền quản lý, cập nhật thông tin, hình ảnh trên các gian hàng đó.

- Website cung cấp dịch vụ kinh doanh theo nhóm, nơi nhiều doanh nghiệp có thể thông qua website tiến hành hoạt động truyền thông, tiếp thị và trực tiếp bán hàng hóa, dịch vụ cho khách hàng.

- Website rao vặt, diễn đàn, nơi thành viên có thể đăng ký tài khoản và đưa thông tin về nhu cầu mua bán ở dạng đơn giản như tin rao vặt hay chủ đề thảo luận.

Mục đích của việc đăng ký sàn giao dịch TMĐT là nhằm hỗ trợ các doanh nghiệp cung cấp dịch vụ này hoạt động theo đúng quy

định của pháp luật, đồng thời tạo điều kiện để cơ quan quản lý nhà nước theo dõi và kịp thời hướng dẫn hoạt động của những website TMĐT này. Việc xác nhận đăng ký cho một sàn giao dịch TMĐT không có nghĩa là xác nhận hay đảm bảo uy tín kinh doanh và chất lượng hàng hóa, dịch vụ giao dịch trên sàn TMĐT đó.

Bên cạnh nghĩa vụ đăng ký với cơ quan nhà nước, các doanh nghiệp kinh doanh loại hình dịch vụ này tối thiểu phải tuân thủ những quy định tại Thông tư số 09/2008/TT-BCT và Thông tư số 46/2010/TT-BCT của Bộ Công Thương đối với website TMĐT nói chung và sàn giao dịch TMĐT nói riêng. Trong đó, nguyên tắc nổi bật là đảm bảo sự minh bạch và rõ ràng của thông tin trên website.

Do doanh nghiệp sở hữu website không phải là bên trực tiếp cung ứng hàng hóa, dịch vụ cho người tiêu dùng cuối cùng, việc phân định trách nhiệm giữa chủ website và các đơn vị, cá nhân bán hàng trong việc cung cấp thông tin cũng như thực hiện các nghĩa vụ với người mua là cực kỳ quan trọng để đảm bảo sự “rõ ràng” và “minh bạch” của môi trường giao dịch. Những quy chế và hướng

dẫn cụ thể về quy trình giao dịch, về phạm vi trách nhiệm của mỗi bên cần được công bố công khai trên website để các bên tham gia giao dịch biết về nghĩa vụ, quyền lợi của mình cũng như các rủi ro có thể phát sinh. Bên cạnh đó, doanh nghiệp vận hành sàn giao dịch TMĐT cần đặc biệt lưu ý việc thẩm tra và xác minh thông tin thành viên để đảm bảo độ tin cậy nhất định cho các giao dịch trên sàn, đồng thời phục vụ cho hoạt động giải quyết tranh chấp hoặc điều tra khi xảy ra sai phạm trên sàn giao dịch.

“Vụ muaban24”- kinh doanh dịch vụ ảo trá hình đa cấp

Gần đây, một vấn đề cũng đang được dư luận và các cấp quản lý hết sức lưu tâm là việc các sàn giao dịch TMĐT trá hình tồn tại để lừa đảo khách hàng và người tiêu dùng. Thời gian gần đây, đã xảy ra hiện tượng một số công ty lợi dụng danh nghĩa hoạt động TMĐT để huy động lượng tiền mặt lớn trong dân theo phương thức mạng lưới đa cấp, có dấu hiệu lừa đảo đang gây bức xúc trong xã hội. Trong tháng 7/2012, các phương tiện thông tin đại chúng đã có một loạt bài phản ánh về hoạt động của mô hình kinh doanh này, điển hình là Công ty CP

Đào tạo mua bán trực tuyến www.muaban24.vn.

Mô hình hoạt động của các doanh nghiệp này là tạo ra cái gọi là sàn giao dịch TMĐT nhưng thực chất là kinh doanh dịch vụ ảo theo mô hình đa cấp. Trên những website kiểu [muaban24](http://muaban24.vn) này cho phép những thành viên đã nộp tiền được mở một gian hàng ảo để giới thiệu, quảng bá sản phẩm hàng hóa dịch vụ; các thành viên tự chịu trách nhiệm đưa và quản trị thông tin gắn với gian hàng của mình. Bên cạnh việc mở gian hàng ảo, mỗi thành viên được thêm quyền lợi là giới thiệu những người khác tham gia mua gian hàng ảo mới mức hoa hồng 30% cho mỗi hợp đồng mà mình giới thiệu. Với những người được giới thiệu kế tiếp bên giới thiệu, mức hoa hồng sẽ thấp dần, tuy nhiên, nếu một người giới thiệu được được một lượng gian hàng ảo nhất định sẽ được trở thành thành viên VIP với mức thu từ hoa hồng đạt hàng trăm triệu đồng. Thực chất của hình thức lừa đảo này nằm ngoài các giao dịch TMĐT.

Trong các loại hình sàn giao dịch TMĐT, website kinh doanh dịch vụ mua theo nhóm có nét khá đặc thù do chuyên khai thác những dịch vụ, hàng hóa được khuyến mại. Với mô hình kinh doanh này, doanh nghiệp sở hữu sàn giao

dịch TMĐT cần lưu ý tuân thủ các quy định về quảng cáo và khuyến mại, trong đó đặc biệt lưu ý đến quy định không khuyến mại quá 50% giá trị hàng hóa, dịch vụ theo Nghị định số 37/2006/NĐ-CP ngày 4/4/2006 về hoạt động xúc tiến thương mại. Mặc dù không phải là bên trực tiếp thực hiện khuyến mại đến người mua, nhưng doanh nghiệp kinh doanh dịch vụ mua theo nhóm phải thỏa thuận với các đối tác cung cấp hàng hóa, dịch vụ để tuân thủ quy định này; đồng thời không được quảng cáo những mức khuyến mại vượt quá quy định trên website của mình.

Theo chỉ đạo của Chính phủ, năm 2012 Bộ Công Thương được giao chủ trì xây dựng Nghị định về TMĐT để thay thế Nghị định số 57/2006/NĐ-CP ban hành năm 2006. Cho đến nay, Dự thảo Nghị định TMĐT lần 2 đã hoàn thiện và đang chuyển sang giai đoạn lấy ý kiến rộng rãi, công khai của các tổ chức, doanh nghiệp và người dân. Nghị định về TMĐT mới sẽ tập trung bao quát vào việc quản lý các mô hình TMĐT đặc thù, với mục tiêu tạo lập hành lang pháp lý cho các giao dịch TMĐT được tiến hành một cách minh bạch, trên cơ sở cạnh tranh lành mạnh, đảm bảo hài hòa lợi ích giữa các bên tham gia, qua đó tạo điều kiện để TMĐT phát triển, góp phần nâng cao sức cạnh tranh của doanh nghiệp và xây dựng các tập quán thương mại hiện đại cho Việt Nam.